

АЛЕКСАНДРА С. РАДОСАВЉЕВИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ИСТОРИЈУ

СПОМЕНИЦА АКАДЕМИКА МИЛОША БЛАГОЈЕВИЋА (1930–2012) (Београд: Филозофски факултет, Центар за историјску географију и историјску демографију, 2015, 250 стр.)

У знак сећања на академика Милоша Благојевића, Центар за историјску географију и историјску демографију приредио је *Споменицу академика Милоша Благојевића (1930–2012)*, којом се наставници и сарадници Одељења за историју Филозофског факултета у Београду, на посебан начин, опраштају од професора Милоша Благојевића, прилажући за *Споменицу* радове у којима су се бавили темама којима се и сам професор Благојевић током своје научне каријере посветио и постигао значајне резултате.

Академик Милош Благојевић био је српски историчар, дугогодишњи професор Одељења за историју Филозофског факултета у Београду и члан САНУ. Рођен је 17. октобра 1930. године у Милетићеву, код Пландишта. Основно школовање и гимназију завршио је у родном месту и Вршцу, а Војно-поморску академију у Сплиту завршио је 1951. године. Студије историје на Универзите-

---

¹ alexandra_km91@yahoo.com

Информативни прилог је примљен 18. октобра 2017, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 6. децембра 2017.

ту у Београду уписао је у двадесет шестој години, где је 1960. године дипломирао. Каријеру наставника историје започео је у основној школи у родном Милетићеву, где је радио до лета 1962. године када је изабран за асистента у Историјском институту САНУ у Београду у којем је радио до 1972. године. Магистарски рад, под насловом *Планине и њашњаци у средњовековној Србији*, одбранио је 1966. године, а 1970. године и докторску тезу *Земљорадња у средњовековној Србији*. Научни сарадник Историјског института постао је 1971, а доцент Филозофског факултета у Београду, за предмет Историјска географија, 1972. године. Прошавши кроз сва наставничка звања, од 1977. као ванредни и 1983. године као редовни професор, у пензију је отишао 1996. године. Као гостујући професор радио је на Филозофском факултету у Бањалуци. Од 2000. године професор Благојевић је био изабран за дописног, а од 2006. за редовног члана Српске академије наука и уметности. Преминуо је 27. јуна 2012. године у Београду.

У свом научно-истраживачком раду бавио се проучавањем српске историје средњег века, посебно питањем аграрних односа, односно привредном и друштвеном историјом и историјском географијом на простору средњовековне Србије. Професор Милош Благојевић пружио је изузетан научни допринос у изучавању друштвених односа и обавеза одређених категорија становништва, идеји и идеологији владавине и начина искоришћавања природних ресурса. Једно од главних истраживачких поља професора Милоша Благојевића била је историјска географија српског средњег века којој је дао драгоцен допринос, развијајући је и утемељујући као посебну научну дисциплину. За више од двадесет година, као предавач историјске географије, допринео је потпуно другачијем статусу и модерној форми овог предмета. Између осталог, професор Благојевић је један од главних аутора *Историјског атласа*.

На самом почетку Споменице, Јелена Мргић доноси прегледну „Библиографију радова академика Милоша Благојевића 1930–2012“ (стр. 11–26), која садржи целокупни богати опус професора Милоша Благојевића, састављен од монографија и синтеза, чланака, студија и приказа, историјских карата и атласа.

Рад „Човек и природна средина“ (стр. 27–40), професора Милоша Благојевића, који је првобитно објављен на италијанском језику, као излагање на конференцији *L'uomo e l'ambiente naturale* 1979. године, за Споменицу је уз техничку обраду рукописа професора Милоша Благојевића приредила Јелена Мргић. Рад говори о

односу човека и природне средине на подручју Балканског полуострва, начинима на које човек припитомљава природу или јој се прилагођава, и из којих разлога је човек у прошлости, савесно или несавесно, експлоатисао природне ресурсе.

Синиша Мишић, у раду „Сеоске међе у средњовековној Србији“ (стр. 41–56), говори о разноврсности и важности сеоских међа у српском средњовековном друштву. Важност постојања и поштовања међа огледала се у појединачној одговорности домаћинства, али и неких колективних одговорности читавог села које су се тицале обавеза према држави, односно владару. У средњовековним повељама, поседи се увек прилажу са међама и правима тог села. Закључује се, на основу дипломатичке грађе, да су међе, било сеоских атара или унутар њих, биле неповредиве, али променљиве.

Јелена Мргић свој рад, „Историја животне средине (Environmental history) у делима Милоша Благојевића“ (стр. 57–64), посвећује анализи дела професора Милоша Благојевића, утемељивача историјске географије као посебне научне дисциплине на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду. Рад се бави разноврсношћу тема којима се унутар централне теме, историје животне средине средњовековне Србије, бавио професор Благојевић, чији су резултати истраживања и студија и данас актуелни.

„Полог под српском влашћу у средњем веку (историјско-географски преглед)“ (стр. 65–94), рад је Марије Копривице, у коме је представљена историјско-географска слика Полога. У раду су исказане политичке прилике, развој насеља и саобраћајница овог подручја кроз средњи век. Осим тога, у раду је изнето ново мишљење о образовању и црквеној организацији Полошке епископије.

Половином XIV века, српски стонски доходак је био предмет необичног захтева каноника Базилике Светог Николе у Барију, да се део дохотка који је Дубровник исплаћивао српском владару исплати базилици у Барију. Овакво потраживање изражено је на основу фалсификоване повеље цара Стефана Душана, наводно издатај Дубровачкој општини, која, у ствари, никада није издата тамошњим властима. О заплету који је трајао читавих шеснаест година говори рад Дејана Јечменице, „Око наводног уступања дела српског трибута цркви Светог Николе у Барију“ (стр. 95–108).

Александар Крстић се у раду „Деспот Стефан Лазаревић и Баточина“ (стр. 109–122) бави писмима које је деспот Стефан Лазаревић упутио његовим представницима на поседима у Сатмар-

ској жупанији у Угарској. Ова латинска писма садрже до сада најстарији помен Баточине, средњовековног насеља поред Цариградског друма. Настанак ових деспотових писама може се сместити у период између 1411. и 1421. године.

Претпоставку да је Душанов законик имао далеко већи утицај на средњовековно друштво, које га је спроводило и поштовало више него што се заправо чини, доказује Владимир Алексић у раду „Градски кнежеви у ’грчким’ областима Српског царства“ (стр. 123–138).

Владета Петровић се у раду „Градски метох“ (стр. 139–150) бавио самим појмом градског метоха и тиме шта се у Србији у средњем веку под њим подразумевало, шта се обично на том земљишту градило и налазило у зависности од услова средине, односно воље уживаоца поседа на градској земљи.

„Огледи из историје земљорадње у Вергилијевим *Георџикама* и српским средњовековним изворима“ (стр. 151–168) рад је који су приредиле Снежана Божанић и Милица Кисић Божић, у којем упоредно анализирају дело Публија Вергилија Марона, *Георџике (Песме о пољопривреди)* и српске средњовековне изворе који доносе вести о пољопривреди у Србији. Рад је настао као део истраживања у оквиру два пројекта: „Војвођански простор у контексту европске историје“ и „Средњовековна насеља на тлу Војводине“. Описане су и анализирани различите технике обраде земље, орање, нега и заштита житарица, оруђа која су се користила, културе које су се узгајале и поступак убирања летине.

Појединости о развоју златарског заната и обради племенитих метала на простору средњовековне Србије, као и о улози и статусу златара у друштву као цењених занатлија, истражила је Александра Фостиков у раду „Златарски занат у средњовековној Србији“ (стр. 169–190).

Рад Катарине Митровић, „Опат Трифун Лампров Болица и ливелисти на поседима Манастира Св. Ђорђа пред Перастом“ (стр. 191–202) бави се садржајем парница које су вођене између которског племића Трифуна Лампровог Болице, опата манастира Св. Ђорђа и ливелиста Новака Добричевића и Марина Илијиног у вези манастирских поседа. Рад нам приказује на који начин су се закупци односили према обавезама које су имали према манастиру Св. Ђорђа, законитом власнику закупљеног поседа.

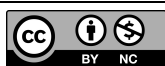
Борис Стојковски, аутор текста „Архијаконати и жупе на тлу средњовековног Срема“ (стр. 203–220), настоји да што је ближе могуће представи црквено уређење на простору Срема у којем су

почевши од XI века и оснивања прве, деловале три дискупије: Печујска дискупија, Калочко-бачка наддискупија и Сремска дискупија. Свака од ових целина делила се на архиђаконате, и даље на жупе које су пре простирале на територији Срема.

„Зашто нема Срба у 'Вавилонској кули' Јохана Шилтбергера?“ (стр. 221–236) наслов је рада који су приредили Радивој Радић и Марко Шуица. У њему настоје да, колико критика извора и познавање историјских чињеница дозвољавају, дају одговор зашто баварски ратник Јохан Шилтбергер у свом путопису не помиње Србе, иако је несумњиво знао за њих. У свом путопису поменуо је њихове суседе и догађај, односно битку у којој су учествовали Срби и сам Јохан Шилтбергер лично.

У раду Александра Узелца, „Источна и југоисточна Европа у делу анонимног тосканског географа“ (стр. 237–248) посвећена је пажња кратком спису анонимног аутора пронађеном у Ватиканској библиотеци. Највероватније је настао између 1313. и 1315. године, а за нас су најинтересантнији делови који говоре о просторима Србије, Бугарске и Угарске.

Српска наука је одласком професора Милоша Благојевића изгубила једног од својих најзначајнијих представника. Издавање ове *Споменице* у његову част и у знак сећања и захвалности за допринос науци и постизање изузетних истраживачких резултата, колеге, сарадници и ученици професора Милоша Благојевића одају му признање.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).